

บทที่ 4

วิเคราะห์การดำเนินคดีอาญากับผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

เนื่องจากการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้เป็นเรื่องใหม่ ซึ่งใช้หลักการดำเนินคดีอาญาและระบบการดำเนินคดีอาญาที่แตกต่างไปจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ เพื่อมุ่งเน้นประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในสังคม ซึ่งมีลักษณะของการร่วมมือกันกระทำความผิดเป็นกลุ่ม รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติให้บุคคลที่ร่วมมือในการกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองก็ต้องถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ด้วย ดังนั้นจึงควรวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของการดำเนินคดีและขอบเขตในการพิจารณาพิพากษาคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดดังกล่าว โดยแยกพิจารณาดังนี้

4.1 ความเหมาะสมในการดำเนินคดีโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษกับผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กระบวนการยุติธรรม มีความหมายครอบคลุมกว้างขวาง แต่ก็อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมเป็นสาระสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบการปกครองที่ยอมรับให้กฎหมายเป็นใหญ่ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเริ่มตั้งแต่ฝ่ายสืบสวน สอบสวน ปราบปราม ฟ้องร้อง พิจารณาคดี และการบังคับคดี¹ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงหมายถึงการปฏิบัติกรต่าง ๆ ที่ดำเนินต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน ตั้งแต่ชั้นตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ซึ่งร่วมกันเป็นกระบวนการอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน²

¹ คณะกรรมาธิการการบริหารและการยุติธรรม, "รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง พัฒนาการขององค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง," บทบัญญัติ 52 (มีนาคม 2539) : 141-144.

² ดำเกิง โสฬ์สุวรรณ, "อันเกี่ยวด้วยกระบวนการยุติธรรม," วารสารอัยการ

การที่กระบวนการยุติธรรม เป็นสาระสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม รัฐพึงจัดการบริหารราชการแผ่นดินให้บังเกิดความสงบสุข โดยอำนาจการให้เกิดความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองขึ้นให้จงได้ โดยอาศัยกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบเป็นกลไกสำคัญ ทั้งที่เป็นกระบวนการทางสังคม เช่นสิทธิหน้าที่ของชุมชน และกระบวนการส่วนที่เป็นหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการก่อนฟ้อง เช่น การสืบสวน สอบสวน จับกุม มาจนถึงกระบวนการระหว่างฟ้อง ซึ่งเป็นขั้นตอนระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณาและพิพากษาอรรถคดีของศาล และมาสิ้นสุดที่กระบวนการหลังฟ้อง ในการบังคับคดี³

การกำหนดเกณฑ์วางระเบียบแบบแผนของสังคม และการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสงบสุขของสังคม เป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกระทำ เครื่องมืออันสำคัญของรัฐในการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้แก่กฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายอาญา และเพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายให้สอดคล้องกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และหลักนิติธรรมในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสังคมนั้น จึงต้องกำหนดสถาบันหลักที่รับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายอาญา คือ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันประกอบด้วยองค์กรในระบบงานยุติธรรมทางอาญา คือ ตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ ซึ่งแต่ละองค์กรจะรับผิดชอบภารกิจในการบังคับใช้กฎหมายของตนโดยเฉพาะ⁴

เนื่องจากปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันหรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นปัญหาที่สำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แม้ว่าเมื่อรัชการที่ 5 ปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ให้เป็นแบบสมัยใหม่ โดยให้ข้าราชการได้รับเงินเดือนเป็นค่าตอบแทนการทำงาน ข้าราชการก็ยังคงมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง เช่น การรับสินบนและรีดไถประชาชน ซึ่งการฉ้อราษฎร์บังหลวงที่

1(กุมภาพันธ์ 2521) : 9.

³ คณะกรรมการบริหารและการยุติธรรม, "รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง พัฒนาการขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและทางแพ่ง," บทบัญญัติ 52 : 141.

⁴ ประธาน วัฒนวาณิชย์, "ระบบความยุติธรรมทางอาญา : แนวความคิดเกี่ยวกับการควบคุมอาชญากรรมและกระบวนการนิติธรรม," วารสารนิติศาสตร์ 9.2 (2520) : 147.

เกิดขึ้นดังกล่าว เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มรายได้ของรัฐบาล เพราะรั่วไหลเป็นรายได้ส่วนบุคคลของข้าราชการบางกลุ่ม ทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมดำเนินไปไม่ได้ผลเท่าที่ควร⁵ ปัญหาดังกล่าวนี้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทุกขณะ จากการสัมมนาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย : แผนปฏิบัติการ” ในวันที่ 5 ตุลาคม 2543 โดยมีการเสนอผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในเรื่องแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการคอร์รัปชัน ผลการวิจัยสรุปว่า ต้นตอการคอร์รัปชันในวงราชการเกิดจากอำนาจหน้าที่ของรัฐ 2 ด้าน คือ อำนาจการอนุญาตให้ละเว้นจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เช่น การหนีภาษี และอำนาจการจัดสรรผลประโยชน์หรือสิทธิการใช้ทรัพยากร เช่น สัมปทานต่าง ๆ การจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งหลังจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหาการคอร์รัปชันทวีความรุนแรงมากขึ้น นักธุรกิจต้องจ่ายสินบนให้นักการเมืองและข้าราชการสำหรับโครงการจัดจ้าง ซึ่งการเรียกร้องผลประโยชน์เหล่านี้จะไม่มีหลักฐาน เพราะใช้บริษัทเอกชนเป็นตัวกลางในการส่งผ่านเงินค่าสินบนแทนการใช้ข้าราชการ กรณีการเปิดโปงการทุจริตต่าง ๆ อาทิ การทุจริตการจัดซื้อยา การก่อสร้างอาคารกีฬาเฉลิมพระเกียรติ เกิดจากนักธุรกิจคู่แข่งแบ่งปันผลประโยชน์ไม่ลงตัว แถมจำนวนคดีที่พบว่ามีมูลค่าความผิดก็มีเพียง 1% เท่านั้น แล้วผู้ถูกลงโทษส่วนใหญ่ก็เป็นแค่ข้าราชการชั้นผู้น้อย แม้ว่าจะพยายามปฏิรูปการเมือง แต่ข้อกฎหมายบางเรื่องยังเป็นอุปสรรค หน่วยงานบางแห่งมีภาระรับผิดชอบมากเกินไป ข้าราชการไม่ค่อยให้ความร่วมมือเพราะขาดความปลอดภัยในชีวิตและความมั่นคงในการทำงาน สิ่งเหล่านี้แสดงว่ากระบวนการคอร์รัปชันกลายเป็นพันธู์เพื่อความอยู่รอด และสามารถเติบโตได้ในสิ่งแวดล้อมใหม่⁶

เราจะเห็นว่า การกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือการทุจริตคอร์รัปชันดังกล่าว มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังมีการร่วมมือกันระหว่างข้าราชการประจำกับข้าราชการ

⁵ กาญจณี สมเกียรติกุล , “การฉ้อราษฎร์บังหลวง : วิเคราะห์จากการพัฒนาประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2411 - 2453,” (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตภาควิชาอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2519), หน้า 145.

⁶ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, “แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการคอร์รัปชัน,” เอกสารในการสัมมนา เรื่องยุทธศาสตร์การต่อต้านคอร์รัปชันในประเทศไทย : แผนปฏิบัติการ ที่โรงแรมสยามซิตี้ 5 ตุลาคม 2543. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

การเมืองอีกด้วย กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ อันประกอบด้วยองค์กรตำรวจ อัยการ ศาลและราชทัณฑ์ อันเป็นระบบงานยุติธรรมทางอาญาไม่อาจเข้ามามีบทบาทในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการตีความกฎหมายอาญาต้องตีความอย่างเคร่งครัด ถ้าพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่ครบถ้วนหรือไม่เพียงพอ อันอาจเนื่องมาจากเกรงกลัวอิทธิพลของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือ การกระทำความผิดดังกล่าวกระทำกันอย่างแยบยล ไม่มีหลักฐานในการกระทำที่จะมัดตัวผู้กระทำความผิดได้ ก็จะมีผลต่อการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล จึงมีผลให้คดีเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันชั้นศาลไม่มากและหลายคดีศาลต้องยกฟ้องไป

จากปัญหาดังกล่าว เราจะพบว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติที่ใช้ในการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นรวมทั้งข้าราชการประจำที่มีการร่วมมือกันกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ไม่อาจใช้ในการลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการลงได้ ดังนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงได้มีการบัญญัติให้มีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษขึ้น ซึ่งมีการร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ขึ้นเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติแยกต่างหากโดยเฉพาะจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การดำเนินคดีอาญาโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น เป็นกระบวนการที่นำมาใช้ในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการซึ่งแตกต่างไปจากการดำเนินคดีอาญาตามปกติอย่างมาก กล่าวคือแต่เดิมการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการการเมืองอื่นที่กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่มีโทษในทางอาญานั้น จะใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักในการดำเนินคดีอาญา โดยถือว่าการกระทำผิดอาญาเป็นการกระทำผิดต่อความสงบสุขของรัฐ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดจึงตกเป็นภาระหน้าที่โดยตรงของรัฐ แต่ก็เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิดได้ด้วย อันเป็นหลักการดำเนินคดี

อาญาโดยรัฐควมควบคุมไปกับการการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายและเมื่อกระบวนการในการดำเนินคดีอาญามาสู่ขั้นตอนของการพิจารณาพิพากษาคดีของศาล ก็จะใช้ระบบการดำเนินคดีแบบกล่าวหา ซึ่งนานาอารยประเทศใช้ในการดำเนินคดีอาญาโดยการให้ผู้เสียหายหรือรัฐเป็นผู้แสวงหาพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำมาพิสูจน์ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการการเมืองอื่นนั้นเป็นผู้กระทำความผิด แต่สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษให้อำนาจในการฟ้องร้องดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับรัฐเท่านั้น อันเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งเป็นตัดอำนาจของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง ในกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้เสียหายสามารถร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติไปดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงได้เท่านั้น และเมื่อกระบวนการในการดำเนินคดีอาญามาสู่ขั้นตอนของการพิจารณาพิพากษาของศาล ก็จะใช้ระบบการดำเนินคดีแบบไต่สวน โดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีบทบาทในการค้นหาความจริงอย่างมาก เป็นการเพิ่มบทบาทในการค้นหาความจริงของศาล เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้เข้ามามีส่วนช่วยลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ ให้เบาบางลงหรืออาจหมดไปในที่สุด

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารประเทศให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยนั้นถือเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องเป็นผู้ที่ได้รับความเชื่อถือไว้วางใจจากประชาชน (Public office is a public trust) หรือกล่าวได้ว่า ส่วนราชการตั้งขึ้นได้เพราะประชาชนมีศรัทธา⁷ อันเป็นหลักจากรัฐศาสตร์ของประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย ที่เรียกว่า “หลักความศรัทธาของประชาชน” (Public Trust) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้ามาบริหารราชการในส่วนราชการต่าง ๆ จึงต้องบริการประชาชนไม่ใช่เบียดเบียนประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดที่ประพฤติตนไปในทางที่มีขอบ

⁷อมร รัชศาสตร์, "การยึดทรัพย์สินนักรการเมืองจากทัศนคติทางการเมืองและรัฐศาสตร์," วารสารนิติศาสตร์ 23 (มิถุนายน 2536): 310.

ล่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่จนประชาชนขาดความเชื่อถือหมดศรัทธาแล้วก็ไม่สมควรจะเข้ารับราชการอยู่ต่อไป จึงจะทำให้ประชาชนศรัทธาต่อราชการ เชื่อมั่นในรัฐบาล อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีเสถียรภาพ มีความมั่นคงและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนส่วนรวม (Public Interest) ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติให้มีกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่ถือเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย (Equality before the law) เนื่องจากหลักความเสมอภาคดังกล่าว ก็ต้องยอมรับประโยชน์สูงสุดของประชาชนก่อนสิ่งอื่นใดนั่นเอง

การที่กฎหมายบัญญัติให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ครอบคลุมถึง บุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ และผู้สนับสนุน ซึ่งอาจมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องมาจากการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการส่วนใหญ่จะมีลักษณะของการร่วมกันกระทำความผิด โดยอาจมีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำร่วมกระทำความผิดด้วย เมื่อมีการร่วมกันกระทำความผิดดังกล่าว จึงควรนำตัวผู้กระทำความผิดทั้งหมดมาดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษร่วมกัน เพื่อให้การสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และจะเป็นการสะดวกในการพิจารณาพิพากษาของศาลด้วย แต่อาจมองได้ว่า การให้บุคคลซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้จะเป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพหรือความเสมอภาคกันในกฎหมายและการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าเมื่อกระบวนการนี้ถูกบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศและเป็นการบัญญัติไว้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะลดปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ ซึ่งในปัจจุบันบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำเป็นตัวจักรสำคัญในการทำให้การคอร์รัปชันเป็นผลสำเร็จ และไม่อาจตรวจสอบได้ด้วยพยานหลักฐาน จึงนับได้ว่าบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่ร่วมมือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เป็นผู้กระทำความผิดที่สำคัญเท่าเทียมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าพนักงานที่กระทำความผิดโดยใช้อำนาจหน้าที่ของตนโดยมิชอบนั้น ตามหลักสากลถือเป็นการป้องกันสังคมประการหนึ่ง เพราะจะเป็นการสร้างกรอบจำกัดสิทธิและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้อยู่ในเงื่อนไขและกติกา

ที่เป็นธรรมแก่มหาชน^๘ ดังนั้นการลงโทษผู้ที่มีส่วนร่วมกระทำผิดในการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งถือว่ามีความสำคัญในการกระทำผิดเท่าเทียมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ เพื่อความเป็นธรรมและประโยชน์สูงสุดแก่มหาชน จึงไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของบุคคลหรือเป็นความไม่เสมอภาคในการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันดังกล่าว

การดำเนินคดีโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษกับผู้เกี่ยวข้องในการกระทำผิดร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จะทำให้การดำเนินคดีอาญาทั้งกระบวนการเป็นไปโดยรวดเร็ว เนื่องจากการลดขั้นตอนต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญาตามปกติให้น้อยลง ประกอบกับการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกันจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การดำเนินคดีอาญาจึงมีความรวดเร็วมากเท่าใดย่อมจะส่งผลดีต่อจำเลยมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจากการดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยสถาบันต่าง ๆ ของรัฐเป็นเรื่องที่กระทบถึงสิทธิเสรีภาพของเอกชน ถ้าลดขั้นตอนในการดำเนินการให้น้อยลงก็จะกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของเอกชนน้อยลงด้วย อันเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้งในการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการ และในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของเอกชนผู้ถูกกล่าวหาฟ้องร้องด้วย

4.2 ขอบเขตในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญากับผู้เกี่ยวข้องในการกระทำผิดร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การดำเนินคดีอาญา เป็นการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาความเป็นระเบียบ หรือความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำผิดทางอาญาเกิดขึ้นรัฐจะต้องดำเนินการเพื่อให้

^๘John Dewey, Human Nature and Conduct, 2ed. (New York: Henry Holt, 1930), pp. 28 อ้างถึงใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต พิริยะรังสรรค์, คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพมหานคร: 179 การพิมพ์, 2537), หน้า 337.

ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ ซึ่งการดำเนินคดีอาญาแบ่งออกได้เป็นสองตอนใหญ่ ๆ คือ⁹ การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี และการดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี ตัวเชื่อมโยงการดำเนินคดีอาญาทั้งสองชั้นนี้ให้ติดต่อกันคือ คำพิพากษาถึงที่สุด

การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี หมายถึง การดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงาน เป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา ด้วยการรวบรวมพยานหลักฐานโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งถ้าฟังได้โดยปกติพนักงานสอบสวนก็จะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และทำความเข้าใจในการสั่งฟ้อง และเมื่อได้มีการยื่นฟ้องแล้ว การดำเนินการทั้งหลายในการพิจารณาคดีของศาล ก็เป็นการยืนยันข้อกล่าวหาเช่นเดียวกับการกระทำในชั้นเจ้าพนักงาน และถ้าฟังได้ว่าการกระทำความผิดจริง ศาลก็จะกำหนดสภาพบังคับ (โทษและหรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย) สำหรับคดีนั้น ฉะนั้น การดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานนอกศาล และในศาล รวมทั้งการดำเนินการทั้งหลายของศาลจนกระทั่งถึงพิพากษาคดีนั้น จึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในชั้นกำหนดคดี¹⁰

การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี หมายถึง การดำเนินการจัดการบังคับให้เป็นไปตาม คำพิพากษาของศาล เมื่อศาลได้กำหนดสภาพบังคับในคดีใดแล้ว เว้นแต่ จะได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษ หรืออภัยโทษ การดำเนินการหลังจากกำหนดสภาพบังคับโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนี้ จึงเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีอาญาในชั้นบังคับคดี

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงมีจุดเริ่มต้นตั้งแต่เมื่อมีการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา โดยเจ้าพนักงานของรัฐ หรือเมื่อมีการยืนยันข้อกล่าวหาโดยผู้เสียหาย ฉะนั้น เมื่อผู้ถูกกล่าวหาเข้าสู่กระบวนการในขั้นตอนของการยืนยันข้อกล่าวหาในชั้นเจ้าพนักงานและมาสู่ขั้นตอนของการยืนยันข้อกล่าวหาในชั้นศาลแล้ว ถ้าจุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีเกิดขึ้นอย่างถูกต้องแล้ว อำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงาน และศาลย่อมเกิดขึ้นและมีอยู่ตลอดไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ

⁹ คณิต ณ นคร , กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2528) , หน้า 3.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

ขอบเขตในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญากับผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดร่วมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แยกวิเคราะห์ได้ดังนี้

4.2.1 กรณีที่มีการฟ้องร้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพร้อมกับการฟ้องร้องบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.1.1 กรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษตั้งแต่ต้น

เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกดำเนินคดี โดยเริ่มต้นจากการสอบสวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และปรากฏว่ามีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำร่วมกระทำความผิดด้วย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติย่อมมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่แล้วส่งสำนวนการไต่สวนไปยังอัยการสูงสุด เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ก็จะได้รับฟ้องคดีดังกล่าวไว้พิจารณาโดยยึดสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้ทำการไต่สวนผู้ร่วมกระทำความผิด ในฐานะตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้นไปในคราวเดียวกัน ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีแยกได้เป็น 3 กรณี

ก. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดทั้งหมด มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนแล้วว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ เริ่มต้นตั้งแต่การไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ข. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาลงโทษเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ยกฟ้องบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นเดียวกับกรณีข้อ ก

ค. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่พิพากษาลงโทษบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณว่าการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อใช้การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ย่อมทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลุดพ้นไปจากคดี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีอำนาจในการพิพากษาลงโทษบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น ได้หรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เมื่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึงการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ดำเนินต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน มีจุดเริ่มต้นที่การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และดำเนินการฟ้องร้องต่อศาล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม การที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการการเมืองอื่นกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือตาม พ.ร.บ. ที่มีโทษในทางอาญา โดยร่วมกระทำความผิดกับบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำ ซึ่งในกรณีนี้ เมื่อผู้กระทำความผิดเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงต้องใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษในการดำเนินคดีอาญากับเขารวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ กำหนดให้สถาบันที่ทำหน้าที่ในการสอบสวน คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ อันเป็นขั้นตอนของการดำเนินคดีในชั้นกำหนดคดีเพื่อกระทำการยืนยันข้อกล่าวหา และเมื่ออัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลจะต้องกระทำการยืนยันข้อกล่าวหาดังกล่าว ด้วยการพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ จากพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบทั้งหมด เมื่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้แล้วโดยขอตั้งแต่ต้น อำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมเกิดขึ้นแล้ว และมีอยู่ตลอดไปจนสุดสิ้นกระบวนการ ถ้าจะให้บุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนกลับเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ อาจทำให้อายุความในการดำเนินคดีกับบุคคลดังกล่าวนั้นหมดไปและไม่อาจนำตัวเขามาลงโทษได้อีก ดังนั้น ถึงแม้ว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะ

พิจารณาข้อเท็จจริงแล้ว พihakษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็มีอำนาจในการพิพากษาลงโทษบุคคลผู้เป็น ตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนได้ เพราะกระบวนการในการดำเนินคดีอาญาสำหรับบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ในการกระทำความผิดนั้นยังไม่สิ้นสุดกระบวนการ อีกทั้งการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะพิพากษาคดีได้นั้นจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงเดียวกันทั้งหมด เมื่อมีการพิจารณาแล้วข้อเท็จจริงในคดีย่อมต้องเชื่อมโยงและเกี่ยวเนื่องกัน

4.2.1.2 กรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ สอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วพบว่า มีบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนอยู่ในชั้น สอบสวนของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ

ในขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกำลังถูกดำเนินการไต่สวนโดยคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอยู่นั้น ถ้าปรากฏว่า คณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่า มีบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดร่วมกับผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมืองในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน แต่บุคคลดังกล่าวถูก ดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติอยู่ เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะต้องเป็นผู้ดำเนินการ เรียกสำนวนการสอบสวนบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำดังกล่าวนี้ มาจาก พนักงานสอบสวน เพื่อประกอบการพิจารณาไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งการเรียก สำนวนมาดังกล่าวนี้ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนสอบสวนมาทันที เมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการ สอบสวนมาแล้ว ให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าจะทำการไต่สวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้ แล้วส่งสำนวนการไต่สวนให้อัยการสูงสุด ดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปพร้อมกัน

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดสำนวนการไต่สวน ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้ทำการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ซึ่งมีสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่สอบสวนบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำประกอบอยู่ด้วย ส่วนการพิจารณา พิพากษาคดีแยกได้เป็น 3 กรณี

ก. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาลงโทษหรือยกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดทั้งหมด มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนแล้วว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ เริ่มต้นตั้งแต่การไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจนถึงการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้เขียนเห็นว่า แม้ว่าการสอบสวนในส่วนของบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำจะเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน มิใช่การสอบสวนโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตั้งแต่ต้น ก็มิได้เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่อย่างใด เนื่องจากพนักงานสอบสวนย่อมทำหน้าที่ในการสอบสวนไปอย่างเต็มความสามารถ ไม่ต้องเกรงกลัวอิทธิพลใด ๆ ดังเช่นการสอบสวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจในการเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือให้ให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ตามกฎหมายอยู่แล้ว¹¹ เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรียกสำนวนการสอบสวนมาจากพนักงานสอบสวน สำนวนการสอบสวนดังกล่าวนั้นก็เข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยชอบแล้ว

ข. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาลงโทษเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ยกฟ้องบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเช่นเดียวกับกรณีข้อ ก. ในส่วนของบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในฐานะที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องไปนั้น ผู้เขียนเห็นว่า บุคคลดังกล่าวก็จะไม่ถูกดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติอีก เพราะในกรณีนี้ การดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษถึงที่สุดแล้ว คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

¹¹พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542," ราชกิจจานุเบกษา 116 (17 พฤศจิกายน 2542) มาตรา 25 (1)

ไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ เมื่อบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษแล้ว ย่อมต้องเป็นไปตามกระบวนการที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษนั้น

ค. กรณีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่พิพากษาลงโทษบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิด ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าการดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อใช้การปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในวงราชการโดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อศาลพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ย่อมทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหลุดพ้นไปจากคดี ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีอำนาจในการพิพากษาลงโทษบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนั้น ได้หรือไม่

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึงการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ดำเนินต่อเนื่องกันเป็นขั้นตอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นเจ้าพนักงานของรัฐจะต้องทำการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา เพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลต่อไป ถ้าจุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นอย่างถูกต้อง อำนาจของเจ้าพนักงานและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมมีอยู่ตลอดไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ ดังนั้นเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรียกให้ส่งมาแล้วพิจารณาเห็นว่าบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนอยู่นั้น มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน เพื่อส่งให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปพร้อม ๆ กัน ผู้เขียนเห็นว่า บุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนนั้นได้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษโดยชอบแล้ว เพราะจุดเริ่มต้นในการดำเนินคดีกับบุคคลเหล่านั้นเกิดขึ้นอย่างถูกต้องแม้จะเริ่มต้นสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน แต่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็เรียกมาโดยอำนาจที่กฎหมายให้ไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติกับ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษจะต้องมีความเชื่อมโยงกัน ในส่วนของกรณีที่มีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำเข้ามาเกี่ยวข้อง ถ้ากระบวนการที่ได้กระทำไปแล้วนั้นไม่ขัดต่อหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ไม่ต้องการให้การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต้องถูกรวบงำโดยอิทธิพลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การสอบสวนบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่ได้กระทำมาแล้วนั้นยอมไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อมีการสอบสวนบุคคลดังกล่าวโดยชอบตั้งแต่นั้น ก็ถือว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษโดยชอบ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีกับบุคคลเหล่านั้นได้ จนถึงที่สุดกระบวนการเช่นเดียวกัน

4.2.2 กรณีที่มีการฟ้องร้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก่อน

ในขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษในชั้นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว ปรากฏว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่า มีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.2.1 กรณีที่บุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือ ข้าราชการประจำยังมีได้ถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่า มีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งถูกดำเนินคดีในชั้นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้น ยังมีได้ถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ ผู้เขียนเห็นว่า ควรให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจในการไต่สวนบุคคลดังกล่าวได้ แม้ว่าในขณะที่ดำเนินการไต่สวนจะไม่มีไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วก็ตาม เพื่อให้การไต่สวนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการ

ไต่สวนแล้วเสร็จ ก็ส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามไป เพื่อรวมสำนวนกับคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้รับพิจารณาคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วนั้น

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะพิจารณาพิพากษาคดีโดยยึดสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้ทำการไต่สวนผู้ร่วมกระทำความผิด ในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำไปในคราวเดียวกัน ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีแยกได้ 3 กรณีเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.2.1.1 ข้อ ก. ข. และ ค.

4.2.2.2 กรณีที่บุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดีอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ

เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่า มีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งถูกดำเนินคดีอยู่ในชั้นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้น กำลังถูกดำเนินคดีอยู่ในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนในความผิดดังกล่าว เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าควรให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติในการเรียกสำนวนการสอบสวนดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องส่งสำนวนการสอบสวนมาตามคำสั่งของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทันที และกรณีนี้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าจะทำการไต่สวนเพิ่มเติมหรือไม่ก็ได้ แล้วส่งสำนวนการไต่สวนดังกล่าวให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามไป เพื่อรวมสำนวนกับคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้รับพิจารณา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วนั้น

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะยึดสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ได้ทำการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมือง ซึ่งมีจำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่สอบสวนบุคคลผู้เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนที่เป็นบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำประกอบอยู่ด้วย ส่วนการพิจารณาพิพากษาคดีแยกได้เป็น 3 กรณีเช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 4.2.1.2 ข้อ ก. ข. และ ค.

4.2.3. กรณีที่มีการดำเนินคดีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำก่อน แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.3.1 กรณีที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำอยู่ระหว่างการถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ แยกพิจารณาได้ดังนี้

4.2.3.1.1 กรณีที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติในชั้นพนักงานสอบสวน

ถ้าในขณะที่พนักงานสอบสวนกำลังดำเนินการสอบสวนบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำแล้วปรากฏว่า ต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่ามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เกี่ยวกับบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำ ซึ่งถูกดำเนินการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนผู้เขียนเห็นว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติควรเรียกให้พนักงานสอบสวนส่งจำนวนการสอบสวนมายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อพิจารณาว่าบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้นกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือไม่ ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าไม่ใช่ลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็ส่งจำนวนการสอบสวนคืนให้พนักงานสอบสวนไปดำเนินการตามกระบวนการต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติก็รับจำนวนการสอบสวนนั้นไว้เพื่อดำเนินการไต่สวนต่อไป โดยพนักงานสอบสวนจะต้องหยุดการสอบสวนบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้นทันที เพื่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการไต่สวนและส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป

4.2.3.1.2 กรณีที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดี ด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติในชั้นศาลยุติธรรม

ในขณะที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรม ซึ่งหมายถึงศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ ปรากฏว่าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพบว่ามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่ถูกดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรม ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้แน่ชัดว่าบุคคลดังกล่าวนั้นกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีอำนาจอย่างเปิดเผยอยู่แล้วในการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ตามที่ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 25 ได้บัญญัติให้อำนาจไว้ ดังนั้น จึงไม่น่าจะเป็นการทำให้บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำที่ถูกดำเนินคดีอยู่นั้นต้องได้รับความเดือดร้อนจากการต้องถูกไต่สวนโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอีก

ในกรณีนี้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่า บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำซึ่งถูกดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรมนั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้เขียนเห็นว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติควรส่งสำนวนการไต่สวนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปยังสำนักงานอัยการสูงสุดพร้อมกับแจ้งว่า กรณีนี้มีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน และบุคคลเหล่านี้กำลังถูกดำเนินคดีอยู่ในศาลยุติธรรม เมื่ออัยการสูงสุดได้รับสำนวนการไต่สวนจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พร้อมหนังสือแจ้งดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า อัยการสูงสุดมีอำนาจในการดำเนินการฟ้องร้องเพียงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้เท่านั้น จะฟ้องบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำในลักษณะของการเป็นตุลาการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนรวมกันไปไม่ได้ เพราะในขณะที่อัยการสูงสุดฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้ บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำดังกล่าวถูกดำเนินคดีอยู่

ในศาลยุติธรรม ไม่ว่าจะในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา ถ้าอัยการสูงสุดฟ้องบุคคลดังกล่าวพร้อมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย จะมีปัญหาในเรื่องการฟ้องซ้อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 วรรคสอง (1) ซึ่งนำมาใช้ในคดีอาญาด้วย เนื่องจากความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 147 - มาตรา 166 หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เป็นความผิดต่อรัฐ ซึ่งรัฐเป็นผู้เสียหาย ในกรณที่จะเป็นโจทก์ฟ้องผู้กระทำความผิด ดังนั้น โจทก์ในกรณีนี้ก็จะเป็โจทก์ในคดีเดิมฟ้องบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดรายเดียวกัน ในเรื่องเดียวกันต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีก

ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีดังกล่าวข้างต้น อัยการสูงสุดก็ดำเนินการฟ้องร้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพร้อมทั้งทำหนังสือแจ้งว่ากรณีนี้มีผู้กระทำความผิดในลักษณะของการเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย และขณะนี้บุคคลดังกล่าวถูกฟ้องอยู่ในศาลยุติธรรม เพื่อให้ศาลฎีกาทราบ และแจ้งไปยังศาลยุติธรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เพื่อหยุดการดำเนินคดีนั้นและเป็นการบังคับให้ศาลยุติธรรมโอนสำนวนคดีที่พิจารณาบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำดังกล่าวมายังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทันที เพื่อรวมสำนวนคดีดังกล่าวกับสำนวนคดีที่อัยการสูงสุดฟ้องมาพิจารณาพิพากษาไปพร้อมกัน

กรณีดังกล่าวข้างต้นนี้ คำพิพากษาศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ที่พิพากษาคดีบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำนั้นยังมีผลอยู่ตามกฎหมาย เนื่องจากยังไม่ได้ถูกกลับหรือแก้โดยศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ผู้เขียนเห็นว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ไม่จำเป็นต้องฟังข้อเท็จจริงและวินิจฉัยคดีไปตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์นั้น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีไปในทางใดทางหนึ่งตามที่ปรากฏในการพิจารณา ทั้งนี้ การดำเนินการกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้ทำมาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ เมื่อไม่เป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องการดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเอกชนหรือข้าราชการประจำ ที่ถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติย่อมเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษโดยชอบตั้งแต่ต้นแล้ว

ดังนั้น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาบุคคลทั้งหมดในทางใดทางหนึ่งจนสิ้นสุดกระบวนการ

4.2.3.2 กรณีที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติจนคดีถึงที่สุดแล้ว ต่อมาในภายหลังพบว่าการกระทำดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกพิจารณาคดีอยู่ในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

กรณีดังกล่าวนี้ เป็นช่องว่างระหว่างกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ กล่าวคือ เมื่อคดีที่บุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำถึงที่สุดไปแล้วตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติ แล้วต่อมาภายหลังพบว่าบุคคลดังกล่าวนี้ไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกดำเนินคดีอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษ ไม่ว่าจะในชั้นใดส่วนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือในชั้นพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมเป็นประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า บุคคลเหล่านั้นจะต้องถูกดำเนินคดีในฐานะที่เป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน ด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษหรือไม่ ซึ่งกรณีนี้ผู้เขียนเห็นว่า ถ้าบุคคลเหล่านี้ต้องถูกดำเนินคดีซ้ำอีก แม้จะเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาคนละกระบวนการกัน ก็ย่อมทำให้บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับความเดือดร้อนในการที่จะต้องถูกไต่สวนโดยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือต้องถูกพิจารณาคดีโดยศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แล้วแต่กรณี ซ้ำอีกครั้งจากการกระทำความผิดของเขาเพียงครั้งเดียว อันเป็นการขัดต่อหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ว่าบุคคลจะไม่สามารถได้รับความเดือดร้อนซ้ำสองสำหรับการกระทำเดียวกัน(ne bis in idem) ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญในการประกันสิทธิเสรีภาพของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ดังนั้น เมื่อมีการพิพากษาคดีกับบุคคลธรรมดาหรือข้าราชการประจำไปจนถึงที่สุดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า เขาเหล่านั้นจึงไม่ควรถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษอีก ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็พิจารณาคดีกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไปโดยยึดสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติโดยไม่จำเป็นต้องยึดถือคำพิพากษาของศาลอาญาในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามปกติซึ่งถึงที่สุดแล้วนั้น

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงอาจพิจารณาพิพากษาไปในทางใดทางหนึ่งตามที่ปรากฏในทางพิจารณา

การที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาลงโทษบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดนี้ ผู้เขียนเห็นว่าไม่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพความเสมอภาคภายใต้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญในส่วนของการใช้สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาด้วย ถึงแม้ว่ากระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้จะกระทบต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลสูงสุดเพียงศาลเดียว และคำพิพากษานี้ถึงที่สุดไม่อาจอุทธรณ์ฎีกาต่อไปได้ เนื่องจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้ เป็นผู้พิพากษาที่มีความชำนาญในการพิจารณาคดี มีประสบการณ์ในการดำเนินคดีมามากเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และมีวิสัยทัศน์พอสมควรที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาในระบบได้ส่วน ซึ่งผู้พิพากษาจะต้องมีบทบาทในการดำเนินกระบวนการพิจารณามากยิ่งขึ้น อีกทั้งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนี้ กฎหมายบัญญัติให้มีองค์คณะในการพิจารณาพิพากษาถึง 9 คน ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองพยานหลักฐาน แล้วฟังข้อเท็จจริง และวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงนั้น ๆ เข้าองค์ประกอบของข้อกฎหมายที่มีการกล่าวหาหรือไม่ เมื่อฟังข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายยุติแล้วจึงมีการพิพากษาคดี เราจะเห็นว่าการที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายนี้ยิ่งจะทำให้กระบวนการยุติลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ถึงแม้กฎหมายจะไม่เปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ฎีกาก็ตาม เพราะการที่จะอุทธรณ์ฎีกาได้หรือไม่นั้นมิใช่ข้อบ่งชี้ว่าบุคคลผู้ถูกดำเนินคดีด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาพิเศษนี้ จะมิได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างยุติธรรม แต่เดิมความเป็นมาแห่งการแบ่งชั้นของศาลในประเทศไทย ที่ปรากฏตามพระราชบัญญัติราชบุรีว่าวิธีพิจารณาเดิมนั้นมีเพียงสองชั้นคือ ชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์เท่านั้น และการอุทธรณ์ก็มีใช้อย่างที่เข้าใจกันในสมัยใหม่นี้ เพราะตามวิธีพิจารณาเดิมศาลชั้นต้นพิพากษาแล้วก็ป็นอันเสร็จกระบวนการคดีเป็นอันเสร็จไปและเป็นการถึงที่สุดลงในศาลเดียว จะอุทธรณ์ว่าการพิจารณาพิพากษาคดีผิดพลาดคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายไม่ได้ เว้นแต่จะเป็นการอุทธรณ์ว่าผู้ชำระคดีชำระคดีโดยไม่เป็นธรรมเท่านั้น ซึ่งเป็นคดีพิพาทระหว่างผู้ชำระคดีกับ

ผู้อุทธรณ์นั้น⁷¹ ดังนั้นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในการดำเนินคดีอาญากับบุคคลผู้เป็นตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนย่อมดำเนินต่อไป แม้ว่าศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะพิพากษายกฟ้องผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือข้าราชการการเมืองอื่น เนื่องจากบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการโดยชอบตั้งแต่ต้นอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองย่อมเกิดขึ้นและมีอยู่จนกระทั่งพิพากษาคดีโดยไม่เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคภายใต้กฎหมายตามรัฐธรรมนูญและหลักความยุติธรรมตามกฎหมายแต่อย่างใด

⁷¹ ชุมพล จันทราทิพย์, พระธรรมนูญศาลยุติธรรม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532) , หน้า 23.